

Kornai János: Ezt az autokrata kormányt nem lehet békésen leváltani

2018. JANUÁR 30. 07:36 - SZERZŐ: BARÁT JÓZSEF

Aggasztanak a Magyarországon végbement változások: romba dőlt a demokratikus átmenet számos vívmánya, szisztematikusan szétverték az emberi jogok garanciáit, a fékek és ellensúlyok rendszerét – ezt mondta a kilencvenedik születésnapja alkalmából tartott konferencián a Budapesti Corvinus Egyetemen Kornai János. Az ünnepelt a hazai közgazdaság-tudomány kiemelkedő alakja, a Harvard Egyetem és az eseményt szervező intézmény professor emeritusa. Hozzátette, a jövőben is tanulmányozni fogja e folyamatokat, és felhívja a figyelmet mindarra, ami nyugtalanítja.

Kornai János Láttelel című, több tanulmányt tartalmazó kötete, amelyben az Orbán-rendszer működéséről szóló megfigyeléseit foglalta össze, az elmúlt év végén jelent meg. Álláspontja szerint az a politikai kormányzati forma, amelyben élünk, már nem tekinthető demokráciának – igaz, nem is diktatúra. Ez a berendezkedés autokrácia, amely nem átmenet az előbbi kettő között, hanem önálló működési mód. Ismertetőjegyei közé tartozik, hogy csak formálisan léteznek azok az intézmények, amelyek garantálnák a kormány leválthatóságát, a parlamenti ellenzékekkel szemben pedig represszív (akadályozó, gátló) eszközöket alkalmaznak. Nem függetlenek a fékek és ellensúlyok szerepét betöltő intézmények, az uralkodó csoport szinte minden fontos tisztségre saját embereit nevezte ki. Gyenge és folyamatosan támadásoknak van kitéve a civil szféra, a részvétel jogi keretei nem érvényesülnek, a sajtószabadságot jogi és gazdasági eszközökkel is korlátozzák.

Kornai, aki az úgynevezett nem egyensúlyi rendszerek és a posztoszocialista átmenet nemzetközileg elismert elemzőjének számít, azt állítja, az autokrácia és a diktatúra közös vonása, hogy felülről vezérlik őket, minden fontos szereplőt megpróbálnak egy hatalmi, parancsuralmi láncba teregni. Kornai már egy 2012-es írásában a társadalom és a gazdaság működésére negatív hatást gyakorló centralizáció 33 példáját sorolta fel az MNB felett átvett irányítástól kezdve a felügyeleti szabályozó szervek és az önkormányzatok jogkörének megnyirbálásán keresztül az Országos Bírósági Hivatal és a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap létrehozásáig.

A szerző felsorolja és osztályozza azokat az intézkedéseket, amelyekkel az Orbán-rezsim megsértette a magántulajdonhoz fűződő jogokat, alapjaiban korlátozva ezzel a kapitalizmus normális működését. Az ilyen intézkedések között akadtak olyan egyszerű lépések, mint a magánnyugdíjpénztárak államosítása vagy a végkielégítések megsarcolása visszamenőleges hatályú törvényhozással. Ám ebbe a kategóriába tartoznak olyan, naponta ismétlődő jelenségek is, mint egyes cégek szándékos meggyengítése, majd felvásárlása, utóbb a rokoni-baráti körbe tartozó tulajdonosoknak való átjátszása potom pénzért, vagy az uniós és az állami pályázatok manipulációja. A cél leginkább az, hogy a gazdaság irányítóit befűzze abba az úr-szolga kapcsolatrendszerbe, amelynek engedelmes tagjai az ellenőrző rendszer vezetői is.

Copyright: MCC.hu (atibond)

Kornai szerint az autokrata kormányzati forma működésének célja nem az, mint a demokráciáé. Tehát nem a közérdek szolgálata, hanem az, hogy erősítse saját hatalmát, biztosítsa annak hosszú távú fennmaradását. Ezért nagy árat fizet a társadalom, hiszen ez a központosított struktúra gyengíti a kapitalizmus működésének legfontosabb pozitívumait: a vállalkozó kedvet, a dinamizmust, a gyors technikai fejlődést, az egymással rivalizáló szervezetek közötti szelekciót. Felerősíti ugyanakkor a rendszer visszatartó vonásait, a munkavállalók kiszolgáltatottságát, a mély társadalmi szakadékot gazdagok és szegények között, egyúttal korlátozza a társadalmi mobilitás érvényesülését.

A tudós konstatálja: a Magyarországon megfigyelhető növekedés az említett tényezők hatására elmarad a válságot általában követő fellendülés szokásos gyorsaságától. Nem éri el régiós versenytársaink, Románia, Lengyelország, Szlovákia vagy Csehország gazdaságának bővülését. Vesztegel vagy éppen romlik az ország versenyképessége is, még abban sem lehetünk biztosak, hogy az uniós támogatások hatására elért szerény, három százalékos körüli növekedést tartani tudjuk.

A Láttelelet szerzője úgy vélekedik, az autokrácia legfontosabb jellemzője, hogy a kormány békés, civilizált procedúrával nem váltható le. Ezt szolgálják az uralmon lévők számára előnyös választási szabályok, az ellenzék anyagi forrásainak megnyirbálása, az ellenzéki média hatókörének drasztikus szűkítése. Az államapparátusnak, az annak ellenőrzésére hivatott szervezeteknek, sőt ma már a gazdaság kulcspozícióit is az uralkodó párt megbízható emberei töltik be. Abban a valószínűtlen esetben, ha az ellenzék valahogy mégis felülkerekedne, ezek a beépített emberek képesek lennének megakadályozni egy új kormány normális működését.

Kornai tehát nem derűlátó. Úgy gondolja, a Fidesz által elindított folyamatok már nem visszafordíthatók, történelmi távlatban is súlyos pusztítást hagynak maguk után. Születésnap beszédében mégis megerősítette, tovább dolgozik, mert a rendszer működésének jobb megértése segíthet annak lebontásában is.

– Nem kérdezem, hogy a várható eredmény megéri-e az erőfeszítést. Csak teszem tovább a dolgomat – mondta a kilencvenesztendős Kornai János a Corvinus egyetemen, több száz tanítványának, tisztelőjének tapsától kísérvé.

Megosztás 2,9 E